

09.06.2023

**ANKARA
TİCARET BORSASI
Basın Bürosu**

GÜNLÜK BASIN ÖZETLERİ

**09 Haziran 2023
Cuma**

RESMÎ GAZETE’DE BUGÜN

09 Haziran 2023 Cuma

YÜRÜTME VE İDARE BÖLÜMÜ

CUMHURBAŞKANLIĞI KARARNAMESİ

— Türkiye Okul Sporları Federasyonunun Kapatılması Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi (Kararname Numarası: 148)

ATAMA KARARLARI

— Cumhurbaşkanlığı Tarafından Yapılan Atamalar Hakkında Kararlar (Karar: 2023/302, 303, 304, 305, 306)

YÖNETMELİK

— Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik

KURUL KARARLARI

— Enerji Piyasası Düzenleme Kurulunun 08/06/2023 Tarihli ve 11894, 11898 Sayılı Kararları

YARGI BÖLÜMÜ

YARGITAY KARARLARI

— Yargıtay 9 ve 11. Hukuk Dairelerine Ait Kararlar

20 milyon ton buğday üretimi hedefleniyor

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri Sektör Kurulu Başkanı Ahmet Tiryakioğlu, "Kurak bir kış geçirmemize rağmen, ekim alanlarındaki artış, 2023 yılında da 20 milyon ton buğday üretimini hedefleyebilmemizi sağladı. Bu, raflarda gördüğümüz tüm gıda ürünlerin etiket fiyatlarına olumlu yansımacaktır." dedi.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri Sektör Kurulu Başkanı Ahmet Tiryakioğlu, hububat sektörüne ilişkin değerlendirmelerde bulundu. Tiryakioğlu, açıklanan yeni alım fiyatlarının, gübreden mazota kadar pek çok alanda maliyetleri artan üreticinin üzerindeki ağırlığı hafiflettiğini söyledi.

Rusya-Ukrayna savaşı nedeniyle yaşanan gıda krizi riskinin ortadan kaldırılması amacıyla oluşturulan tahıl koridoru anlaşmasının, Türkiye'nin çabalarıyla bir kez daha uzatılmasının alkışlanması gereken diplomatik bir başarı olduğunu kaydetti.

Gıda tedarik zincirindeki süreklilik için tüm dünyanın bu anlaşmayı dikkatle izlediğini aktaran Tiryakioğlu, "Türk sularından geçen tahılın yarıya yakını Avrupa'ya gidiyor. Bununla birlikte, eğer anlaşma yeniden yapılmasaydı, bazı ihtiyaç sahibi Afrika ülkeleri çok olumsuz etkilenebilirdi. Örneğin Sudan gibi bazı ülkeler, buğday ithalatının tamamını bu bölgeden sağlıyor." diye konuştu.

Tiryakioğlu, bu yıl ilkbaharın yağışlı geçmesi sebebiyle tarımsal üretim miktarı ve ürün kalitesi konusunda iyimser olduklarını vurgulayarak şu değerlendirmelerde bulundu: "Buğdayın Türkiye'nin tahıl tüketiminde önemli bir payı var. Sadece ekmek için değil, makarnadan unlu mamullere kadar geniş bir ürün yelpazesi için temel bir malzeme. Ülkemizin hem iç tüketiminde hem de ihracatında bu derece önem taşıyan buğdayda, ekim alanlarının artmasını çok önemsiyoruz. Toplam ekim alanı için kritik seviyeyi 7 milyon hektar olarak görüyoruz. Toprak Mahsulleri Ofisi'nin geçen yıl üreticiyi memnun eden bir alım fiyatı açıklaması buğday ekim alanının, önceki yıla göre artmasını sağlamıştı. Kurak bir kış geçirmemize rağmen, ekim alanlarındaki artış, 2023 yılında da 20 milyon ton buğday üretimini hedefleyebilmemizi sağladı. Bu bereket, raflarda gördüğümüz tüm gıda ürünlerin etiket fiyatlarına olumlu yansımaktır."

"Buğdayda kendimize yeterliliğimiz yüzde 80 civarında"

Güneydoğu Anadolu Hububat-Bakliyat, Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği (GAİB) Başkanı Celal Kadoğlu da Türkiye'nin buğday üretiminde kendine yeterliliğinin yüzde 80 civarında olduğunu hatırlatarak, bu alandaki ithalatın büyük oranda ihracat odaklı gerçekleştirildiğini söyledi.

Kadoğlu, hedeflerinin deprem sürecindeki duraksamaları telafi ederek, GAİB'i bu yıl da hububat bakliyat yağlı tohumlar ve mamulleri sektöründe Türkiye'nin en fazla ihracat gerçekleştirilen ihracatçıları birliği yapmak olduğunu aktardı.

Kadoğlu, "Buğday hasattan sonra işlenmek üzere değirmenlere sevk edildikten sonra yolculuğu burada bitmiyor. Unlu mamuller, makarna, irmik, bisküvi ve bulgur gibi pek çok besin buğdaydan üretiliyor. Bu ürünlerin büyük bölümü ihracatımızda yüksek bir paya sahip. Örnek vermek gerekirse, birliğimizin faaliyet gösterdiği Güneydoğu Anadolu bölgesinde sektörümüzün en büyük ihraç kalemi olan makarnanın payı yüzde ocak mayıs döneminde 18,5 düzeyinde. Buna buğday unu, bisküvi, irmik ve bulguru da dahil ettiğimizde oran yüzde 50'yi geçiyor. Buğday ununa Irak ve Suriye gibi komşularımızın yanı sıra Sri Lanka ve Venezuela gibi farklı ülkelere de talep geliyor. Bu yıl Afrika'dan da yüksek gelir bekliyoruz." dedi.

Sarı pas hastalığında önlem alınmazsa ürün kaybı yüzde 100'e çıkarabilir

Konya Ovasında son aylarda gerçekleşen yoğun yağışlar sonrasında rekolte artışı bekleyen çiftçiler, yağışların yoğun olması ve havaların sıcak gitmesinin sebep olduğu sarı pas hastalığı ve diğer hastalıklarla mücadele etmeye yoğunlaştılar.

Yıldız DOĞRU YEMİŞ

Üründe verim kaybına neden olacak olan kök çürüklüğü, sarı pas ve septoria yaprak leke hastalıkları için çiftçilerin rutin olarak tedbir alması gerekiyor.

Hububatta sarı pas hastalığına bağlı olarak ortaya çıkacak ürün kaybının hastalığın şiddetine göre değişeceğini ifade eden Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölüm Başkanı Prof. Dr. Nuh Boyraz, "Eğer hastalık bitkinin bayrak yaprağına kadar ulaşmış ve tüm yapraklarda yoğunluk kazanmışsa verim kaybı yüzde 40'ın üzerinde olur.

Eğer bir de buğday çeşidinin hastalığa karşı aşırı hassasiyeti varsa ve hastalığa karşı herhangi bir ilaçlama yapılmadıysa o zaman hastalıktan dolayı ürün kaybı yüzde 100'e kadar çıkabilir. Hastalık sadece üründe verim kaybına neden olmakla kalmaz aynı zaman da ürün kalitesinde de önemli düşüslere neden olur.

Bu şekildeki tanelerinde hem tohumluk olarak hem de ni ifade eden Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Bitki Koruma Bölüm Başkanı Prof. Dr. Nuh Boyraz, “Eğer hastalık bitkinin bayrak yaprağına kadar ulaşmış ve tüm yapraklarda yoğunluk kazanmışsa verim kaybı yüzde 40’ın üzerinde olur. Eğer bir de buğday çeşidinin hastalığa karşı aşırı hassasiyeti varsa ve hastalığa karşı herhangi bir ilaçlama yapılmadıysa o zaman hastalıktan dolayı ürün kaybı yüzde 100’e kadar çıkabilir.

Hastalık sadece üründe verim kaybına neden olmakla kalmaz aynı zaman da ürün kalitesinde de önemli düşüslere neden olur. Bu şekildeki tanelerinde hem tohumluk olarak hem de sanayilik olarak bir değeri olmaz. Bunun neticesinde de ürünün pazar değeri de önemli oranda düşerek ciddi bir ekonomik kayıp ortaya çıkar” dedi.

Çoğu çiftçinin sarı pas hastalığı ile mücadeleyi rutin hale getirdiğine dikkat çeken Karatay Ziraat Odası Yönetim Kurulu Başkanı Rıfat Kavuneker, “Verim kaybı yaşanmaması için tüm çiftçilerimizin ilaçlamayı rutin hale getirmesi gerekmektedir. Doğru ürüne doğru ilaç kullanmak gerek, düzenli ilaçlama ve doğru zamanlama önemlidir. Buğdayda zararlı olan pas ve septoria yaprak leke hastalıkları ile koruyucu amaçlı olarak mücadele edilmelidir.

Bu yabancı otla mücadele kadar önemli bir konudur. Mücadele de kullanılacak kültürel önlemler şunlardır: Havalanmayı engellemesi ve nem artışına neden olduğu için sık ekim yapılmamalıdır. Yabancı ot mücadelesi tekniğine uygun ve zamanında yapılmalıdır. Toprak analizi sonuçlarına göre gübreleme yapılmalıdır. Çevredeki ara konukçular imha edilmelidir” dedi.

Net uluslararası rezervler tarihi düşük seviyesine geriledi

Stand-by tanımlı bilanço'ya göre TCMB'nin net uluslararası rezervleri bir önceki haftaya göre 1.3 milyar dolar azalarak -5.7 milyar dolar ile tarihi düşük seviyesine geriledi.

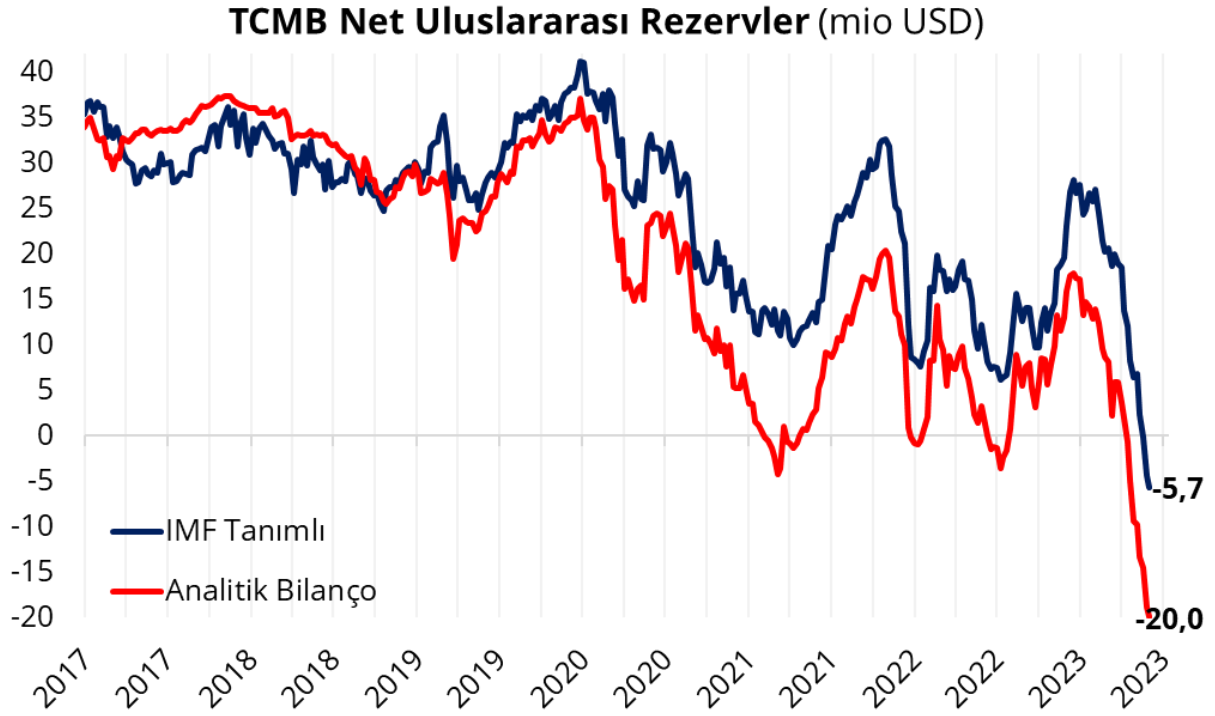
Ali Orhan YALÇINKAYA

Döviz rezervleri

26 Mayıs haftasında 98.5 milyar dolar olan TCMB'nin altın dâhil brüt rezervleri 2 Haziran itibariyle 2.0 milyar dolar artarak 100.5 milyar dolara yükselerek 6 hafta sonra ilk kez artış göstermiş oldu. Yılın başından bu yana rezervlerdeki gerileme 28.3 milyar dolar oldu.

Söz konusu haftada altın hariç brüt rezervler 1.7 milyar dolar artarak 58.2 milyar dolara, altın rezervleri 0.3 milyar dolar artarak 42.2 milyar dolara yükseldi.

Stand-by tanımlı bilanço'ya göre TCMB'nin net uluslararası rezervleri (NUR) bir önceki haftaya göre 1.3 milyar dolar azalarak -5.7 milyar dolar ile tarihi düşük seviyesine geriledi. Geçtiğimiz yılın sonundan bu yana azalış ise 33.2 milyar dolar oldu.

2 Haziran itibari ile TCMB'nin haftalık açıkladığı Uluslararası Rezervler ve Döviz Likiditesi (URDL) verisi bir önceki haftaya göre tüm swap stokunun (Merkez Bankaları ve BIST dahil) 0.6 milyar dolar azalarak 55.5 milyar dolara gerilediğine işaret ediyor. Bu durumda, tüm swaplar hariç net uluslararası rezervler -61.2 milyar dolar ile bir önceki haftaya göre 0.7 milyar dolar kötüleşme göstermiş oldu.

(milyar USD)	2.06.2023
1 Brüt Rezervler	100,5
2 Bilanço İçi Yükümlülükler	106,2
3 Net Uluslararası Rezervler	-5,7
Altın	31,7
Döviz	-37,4
4 Bilanço Dışı Yükümlülükler (Swap)	55,5
Altın	2,7
Döviz	52,8
Yabancı	23,5
Yurt İçi Banka	31,9
Altın	2,7
Döviz	29,2
5 Net Rezerv Pozisyonu	-61,2
Altın	28,9
Döviz	-90,1

Not: TCMB'de bulunan kamu kesimi döviz mevduatı hesaba katılmıştır.

Döviz Tevdiat Hesapları

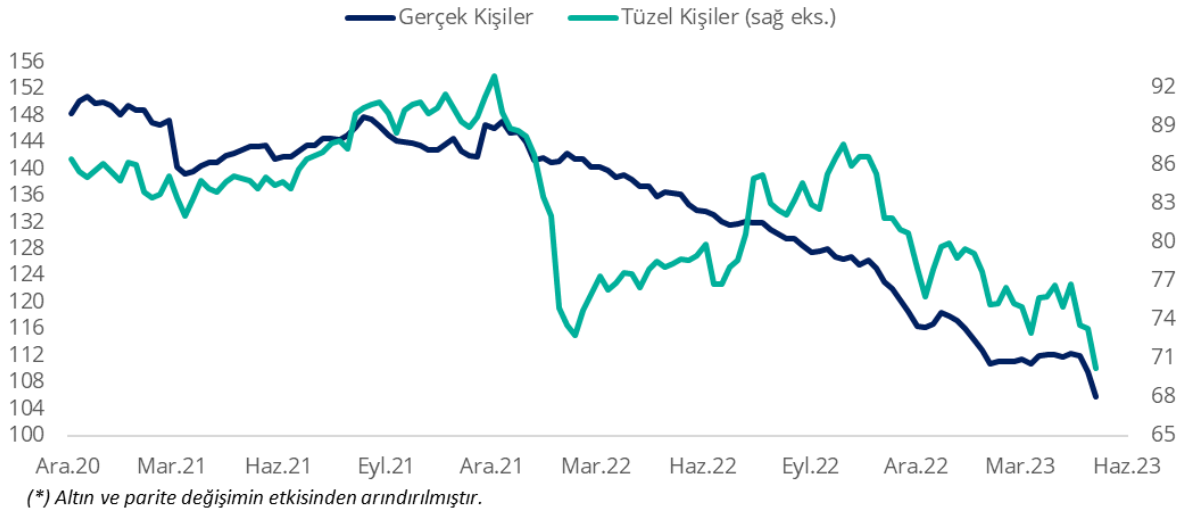
Banka ve para istatistiklerine göre 26 Mayıs haftasında 176.0 milyar dolar düzeyinde olan yurt içi yerleşiklerin döviz mevduat hesapları (DTH) 2 Haziran haftasında 0.5 milyar dolar azalarak 175.5 milyar dolara geriledi. Geçtiğimiz haftaki azalış parite ve altının ons fiyatı kaynaklı etkilerinden arındırıldığında ise DTH'lar nette 1.05 milyar dolar azalırken, yılın başından itibaren ise azalışın 19.4 milyar dolar olduğu görülüyor.

Tüzel kişi hesaplar bir önceki haftaya göre 245 milyon dolar azalarak 70.0 milyar dolara, gerçek kişi hesaplar 296 milyon dolar azalarak 105.4 milyar dolara geriledi.

Yabancı para (YP) mevduat verisi DTH ve kıymetli maden (altın) depo hesaplarından oluşmaktadır. Buna göre ise söz konusu haftada DTH'lar 360 milyon dolar azalarak 145.0 milyar dolara, altın mevduatı 178 milyon dolar azalarak 30.4 milyar dolara geriledi.

Kur Korumalı Mevduat (KKM) ise 2 Haziran haftasında bir önceki haftaya göre 34.8 milyar TL artarak 2 trilyon 533 milyar TL'ye (121.6 milyar dolar) yükseldi. Prim ödemesi uygulamasının sonlandırılmasının artış hızının yavaşlamasına neden olduğu görülüyor.

Yurtiçi Yerleşiklerin Döviz Mevduatı* (milyar USD)

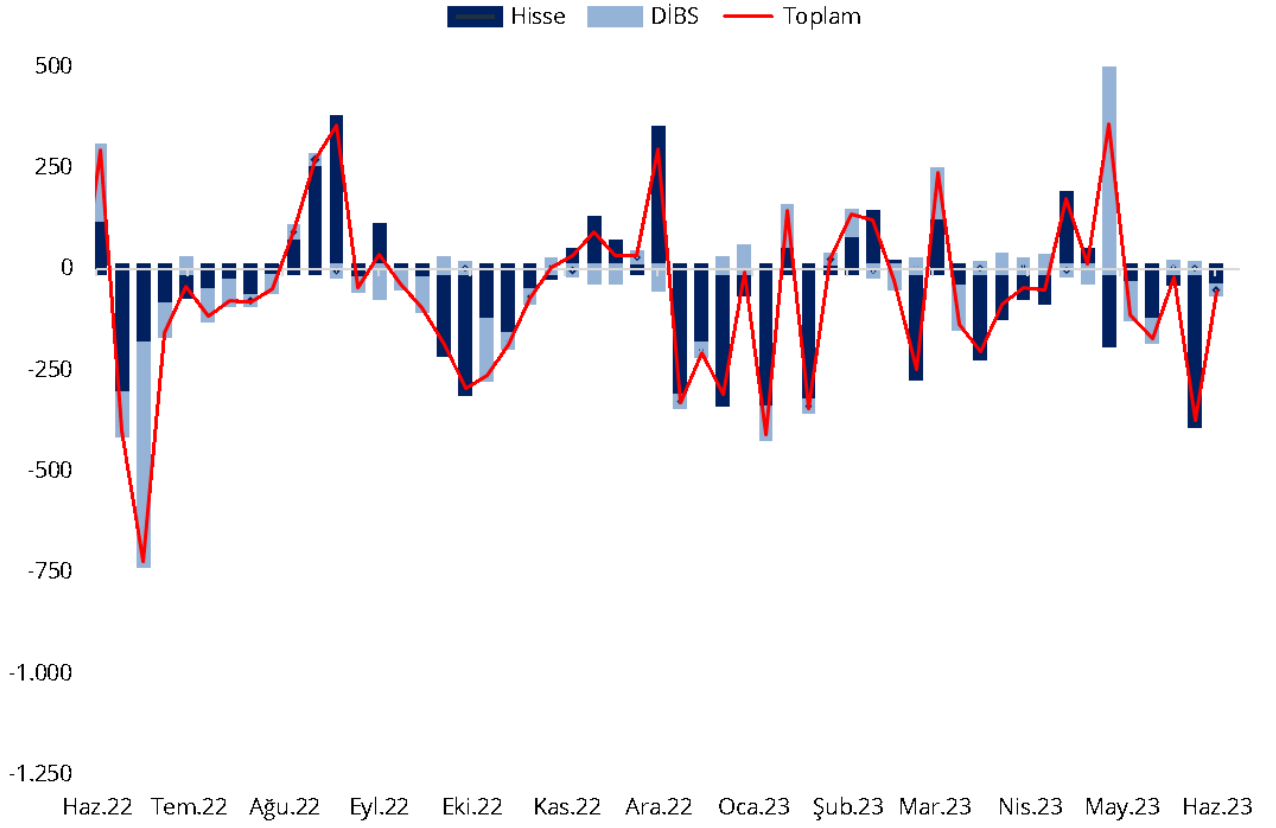
Menkul Kıymet Hareketleri

26 Mayıs haftasında 21.5 milyar dolar olan yabancıların hisse stok miktarı 2 Haziran ile biten haftada 23.3 milyar dolara yükselirken, 76.5 milyon dolar olan özel sektör tahvil ve bonoları (ÖST) 72.9 milyon dolara, 2.4 milyar dolar olan DİBS stok miktarı 2.2 milyar dolara geriledi.

Piyasa fiyatı ve kur hareketlerinden arındırılmış olarak hesaplandığında geçen hafta yurt dışı yerleşikler hisse senetlerinde 52.0 milyon dolar, DİBS'lerde 1.7 milyon dolar

satış gerçekleştirdiler. Böylece menkul kıymetlerden toplamda 54.0 milyon dolarlık çıkış olurken, yılın başından bu yana çıkış 1.09 milyar dolara yükseldi.

Yurt Dışı Yerleşiklerin Portföyü (milyon USD)

Merkez Bankası'nda Hafize Gaye Erkan dönemi

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanlık görevine Hafize Gaye Erkan getirildi. Şahap Kavcıoğlu ise BDDK Başkanı oldu.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) Başkanlık görevine **Hafize Gaye Erkan** getirildi. Merkez Bankası'nda ilk kadın başkan olan Erkan'ın ismi yeni kabine sonrası TCMB Başkanlığı için öne çıkıyordu.

Merkez Bankası Başkanı **Prof. Dr. Şahap Kavcıoğlu** ise Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) Başkanlığına getirildi.

Dr. Hafize Gaye Erkan kimdir?

İstanbul'da 1982 yılında doğan Erkan, İstanbul Erkek Lisesi'nden mezun olmasının ardından Boğaziçi Üniversitesi Endüstri Mühendisliği bölümünü 2001'de tamamladı.

Eğitimine ABD'de devam eden Erkan, 2005'te Princeton Üniversitesi'nde yöneylem araştırması ve finans mühendisliği alanında doktora derecesi aldı. Erkan, Harvard Business School'da yönetim bilimleri ve Stanford Üniversitesi'nde liderlik üzerine iki eğitim programını da tamamladı.

Kariyerine 2005 yılında Goldman Sachs'ta başlayan Erkan, burada görev yaptığı 9 yıl boyunca ABD'deki büyük bankalar ile sigorta şirketlerinin yönetim kurulları ve üst düzey yönetim ekiplerine bilanço yönetimi, stres testi ve sermaye planlaması, risk yönetimi, birleşme ve satın alma konularında danışmanlık hizmeti verdi.

First Republic Bank'ta 2014 yılında çalışmaya başlayan Erkan, burada çalıştığı yaklaşık 8 yıl süresince eş icra kurulu başkanı (Co-CEO), başkan, yönetim kurulu üyesi, yatırım direktörü, mevduat direktörü ve risk eş direktörü olarak görev yaptı.

Merkezi ABD'de bulunan mücevher şirketi Tiffany & Co'da 2 yıl yönetim kurulu üyesi olan Erkan, 2022'de, Fortune 500'de yer alan küresel finans danışmanlığı şirketi Marsh McLennan'ın yönetim kuruluna katıldı.

San Francisco Business Times'ın 2018'deki araştırmasına göre, Amerika'nın en büyük 100 bankasında başkan veya CEO unvanına sahip 40 yaşın altındaki tek kadın olan Erkan, aynı yıl San Francisco Business Times'ın "40 Yaş Altı 40 Listesi" ile Crain New York Business'ın "40 Yaş Altı 40 Listesi"nde yer aldı.

Erkan, 2019 yılında da Crain's'in "Bankacılık ve Finans Sektöründe Önemli Kadınlar Listesi" ile American Banker'ın "İzlenmesi Gereken Kadınlar Listesi"ne girdi.

Bankacılık, yatırım, risk yönetimi, teknoloji ve dijital inovasyon konularında uzmanlığa sahip olan Erkan, Princeton Üniversitesi Yöneylem Araştırması ve Finansal Mühendislik Bölümü Danışma Konseyi'nde de görev yapıyor.

Döviz mevduatı 1 milyar dolar geriledi

Yurt içi yerleşiklerin döviz mevduatı bir haftada 1 milyar 50 milyon dolar düşüş gösterdi.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) haftalık verilerine göre; 2 Haziran itibariyle yurtiçi yerleşiklerin döviz mevduatı parite etkisinden arındırılmış şekilde 1 milyar 50 milyon dolar geriledi.

Gerçek kişilerin döviz mevduatının dolar karşılığı parite etkisinden arındırılmış olarak 740 milyon dolar azalırken, tüzel kişilerin döviz mevduatı parite etkisinden arındırılmış olarak 310 milyon dolar düştü. Gerçek kişilerin kıymetli maden depo hesaplarındaki parite etkisinden arındırılmış olarak 552 milyon dolarlık düşüş ile 206 milyon dolarlık döviz mevduatı düşüşü dikkat çekti.

KKM hesaplarında yeni rekor: 2,5 trilyon TL'yi aştı

Kur korumalı TL mevduat ve katılma hesaplarındaki tutar artışı sürdü. Kur korumalı TL mevduatında artış, 2 Haziran ile biten haftada 2,50 trilyon TL'den 2,53 trilyon TL'ye çıkarak yeni rekorunu kırdı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) haftalık bülteninde yer alan bilgilere göre, kur korumalı TL mevduat ve katılma hesapları 2 trilyon 498,7 milyar TL'den 2 trilyon 533,6 milyar TL'ye çıktı.

Aynı haftada krediler 9 trilyon 128,9 milyar TL'den 9 trilyon 261,5 milyar TL'ye, mevduat 10 trilyon 299,1 milyar TL'den 10 trilyon 421,1 milyar TL'ye mevduat.

Tüketici kredileri 1 trilyon 368,9 milyar TL'den 1 trilyon 366,3 milyar TL'ye, bireysel kredi kartları 699,4 milyar TL'den 721,4 milyar TL'ye çıktı.

Takipteki alacaklar 168,3 milyar TL'den 168,1 milyar TL'ye indi.

İşverende asgari ücret telaşı başladı

Enflasyonun yarattığı erozyon ve döviz kurundaki hızlı yükselişin ardından, gözler yeni asgari ücrete çevrildi. Hükümet cephesinden seçim öncesi yapılan açıklamada, asgari ücret için “500 dolarlık” sınır telaffuz edilmişti. Uzun süredir baskılanan dolar kurunun 23 lirayı aşması, olası 500 dolar karşılığı asgari ücret seviyesi için çalışanda heyecanı; işverende ise endişeyi artırdı.

HÜSEYİN GÖKÇE / ANKARA

Enflasyonun yarattığı erozyon ve döviz kurundaki hızlı yükselişin ardından, gözler 1 Temmuz'da artacak yeni asgari ücrete çevrildi. Asgari ücrete son dönemde beklentilerin üzerinde yapılan artış, milyonlarca çalışanın bütçesinde kısmi rahatlama sağlasa da etkisi kısa sürdü.

TÜİK'e göre ücretler, ilk beş ayda yüzde 15,3 oranında eridi. Hükümet cephesinden seçim öncesi yapılan açıklamada, asgari ücret için “500 dolarlık” sınır telaffuz edilmişti. Uzun süredir baskılanan dolar kurunun 23 lirayı aşması, olası 500 dolar karşılığı asgari ücret seviyesi için çalışanda heyecanı; işverende ise endişeyi artırdı.

Yapılan kanun değişikliğiyle yılda bir kez belirlenmeye başlanan asgari ücrete, enflasyon koşulları göz önünde bulundurularak yaratılan fiili durumla mevzuat değişikliği yapılmadan yeniden eskiye dönüldü. Şimdi çalışanlar ve işverenler gözlerini 1 Temmuz'dan itibaren geçerli olacak yeni asgari ücrete diktiler.

Hem geçen yıl yapılan ara artış hem de yılbaşında beklentilerin üzerinde verilen artış, milyonlarca çalışanın bütçesinde kısmi rahatlama sağlasa da etkisi 3 ay sürdü. Takip eden ayda, TÜİK'e göre çalışanların ücretleri yılbaşına göre yüzde 15,21 eridi.

EYT, taşeron kadro gibi yılların kangren haline gelmiş sorunlarını toplumsal desteğin de etkisiyle çözen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Vedat Bilgin'in seçim öncesi telaffuz ettiği "500 dolarlık" sınır, döviz cinsinden sürpriz olmayacak, fakat TL cinsinden bilinmeyen bir seviyenin önünü açtı. Yeni asgari ücrette Bilgin'in yerine yine bir akademisyen olan Bakan Vedat Işıkhani'nin imzası olacak.

Uzun süredir baskılanan kurların, kontrollü serbest bırakılması, çalışmada heyecan, işverende ise endişeyi artırdı. Çünkü seçimin hemen ardından 21 lira seviyesinde olan dolar, dün itibarıyla 23 lirayı aştı. Başka bir ifade ile bir hafta önce 10 bin lira civarında olan olası asgari ücret seviyesi, dün itibarıyla 11 bin 500 lirayı da aşmış durumda. Üstelik asgari ücret belirlenene kadar nereye varacağı da belirsizliğini koruyor.

Çalışanlar gözünü ekrandan ayırmazken, aynı ekrana bakan işverenler ise giderek tedirgin olmaya başladılar. Hatta birçok işverenin Asgari Ücret Tespit Komisyonu'nun bir an önce toplanarak yeni asgari ücreti belirlemesini istediği konuşuluyor.

Taşlar yavaş yavaş yerine oturuyor...

Alaattin AKTAŞ

09 Haziran 2023 Cuma

Seçim öncesinin tek hedefinin ne olduğu malum, kuru tutmaktı. Nasıl olduğu, nasıl başarılacağı hiç mi hiç önemli değildi, amaç seçime kadar kurda bir artış olmasını önlemektir. Hatta bir taşla iki kuş da vurulabilirdi ve bu çerçevede ilk adım kur korumalı mevduatla ilgili olarak atıldı. Döviz dönüşümlü KKM hesapları için faiz tavanı ocak ayı sonunda kaldırıldı.

Bu sayede hem KKM'ye ilgi artacak, bu ilgi sonucu dövize yönelme duracak, hatta dövizden KKM'ye geçilecekti. Bu kuşun biriydi. İkinci kuş ise faiz yükseldiği için Merkez Bankası'na binecek kur farkı yükü azalacaktı. Bu da oldu.

Mart ayının sonu geldik, bu sefer doğrudan TL ile açılan KKM hesapları için faiz tavanının kaldırılması kararı alındı. Tasarruf sahibi düşük faizli KKM'yi tercih etmiyor, kur da baskı altında tutulduğu için kur farkı alamayacağını da görüyordu. Tavan sınırlamasının sona ermesiyle birlikte KKM artışı daha da hızlandı.

Bankalar kendini bir yarışın içinde bulmuştu. Mevduatta dövizin payını düşürmek isteyen bankalar DTH dönüşümlü KKM için faizin yanı sıra döviz bazında çok yüksek prim vermeye başlamıştı.

Hazine ve Merkez Bankası bir kur artışı durumunda oluşacak yükü peşinen üstlerinden atmış görünüyordu.

Taşları döşemeye devam edelim!

Seçimden önce o dönemin ekonomi yönetiminin ihracatçılara dönük “**Haziran ayının ilk günlerine kadar sabredin, çok şey değişecek**” şeklinde bir söylemi olduğu bilgisi ulaşmış ancak bunu doğrulamak mümkün olmamıştı. 28 Mayıs sonrasını ve özellikle önceki günü hatırlayınca o vaadin hiç de boş olmadığı ortaya çıktı.

Dövizde bir artış yaşanması ihracatçıyı rahatlatırdı ama Hazine ve Merkez Bankası için çok kısa vadeli olarak bir yük getirirdi değil mi... Ama ocak ayı sonundan itibaren taşlar döşenmeye başlanmış; önce DTH dönüşümlü KKM'de, ardından TL cinsi açılan KKM'de faiz tavanı kaldırılarak dövizdeki artışın yükü büyük ölçüde bankalara yıkılmıştı.

Eski sınırlama devam etmiş olsaydı yüzde 11.50'yi geçemeyecek kur korumalı hesapların faizi, tavan sınırlamasının kaldırılmasıyla hızla yükseldi ve yüzde 30'ları aştı.

Yıllık bazda konuşursak doların yüzde 35 arttığı bir ortamda daha önce 23.5 puanlık bir kur farkı yükü altına girmek durumunda kalacak olan Hazine ve Merkez Bankası, artık yalnızca 5 puanlık bir yük üstlenmek durumundaydı. Hele hele kur artışı yüzde 30'dan daha az olursa yük hiç yoktu, sıfırdı...

Ama kur yükü yine de artacak

Kur korumalı hesaplar için bütçeden ne kadar ödeme yapıldığı aylık olarak açıklanıyor. Merkez Bankası'nın ödemek durumunda kaldığı tutarı ise yılda ancak bir kez duyabiliyoruz.

Bütçeden kur farkı olarak geçen yıl yaklaşık 93 milyar lira ödendi. Merkez Bankası'nın yaptığı ödeme de 90 milyar lirayı buldu.

Bu yılın ilk dört ayında bütçeden yapılan ödeme 2.8 milyar lira. Bu arada ilk ödemenin başladığı geçen yılın mart ayından bu yılın nisanına kadar geçen on dört ayın ikisinde hiç kur farkı ödemek gerekmedi. Kur artışı çok düşük kaldığı için geçen yılın kasım ve bu yılın mart aylarında ödeme yapılmadı.

Ne var ki seçimden sonra başlayan ve önceki gün birden hızlanan kur artışı yüzünden Hazine ve Merkez Bankası'nın yakın gelecekte yeniden kur farkı ödemesi gerekecek gibi görünüyor.

Seçim bitti, politika değişiyor, KKM de sanki gözden düşüyor

Kur korumalı mevduat Eylül 2021'de başlatılan faiz indirimi sürecinin devamında doların tavana vurdurulduğu Aralık 2021'de uygulamaya konulmuştu.

Artık yeni bir sayfa açılıyor. Dolar seçim için uzun süre baskılandı ve o baskı kaldırıldı.

Daha önemlisi faiz indirme politikası terk edildi, edilecek.

Döviz baskı altında tutsun diye icat edilen KKM'ye ve onun getirdiği yükü üstlenmeye eskisi kadar ihtiyaç duyuluyor mu peki? Hayır!

“Ek prim faize eklenecek”

Merkez Bankası bankalara 31 Mayıs'ta gönderdiği yazıda DTH dönüşümlü hesaplara faiz dışında ödenen ek primin vade bitiminde ve döviz değil, TL cinsinden yapılması gerektiğini bildirdi. Ancak o yazıda Merkez Bankası'na binecek kur farkı yükünü azaltacak, dolayısıyla bankanın yükünü artıracak bir hüküm daha vardı.

Merkez Bankası, hesap sahiplerine faiz dışında sağlanacak ek getirinin faize dahil edilmesi gerektiğini ve ancak faiz artı prim toplamının üstünde bir kur artışı olursa onu karşılayacağını bildirdi.

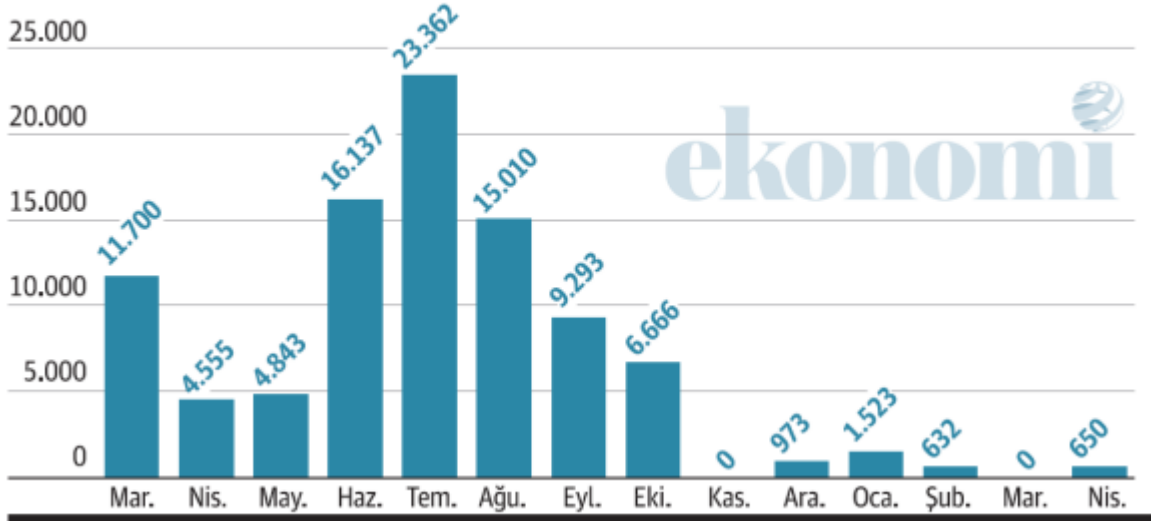
Bir hesap yüzde 30 faizle açılmış ve banka hesap sahibine 6 puan ek prim ödeme taahhüdünde bulunmuşsa ve kur da yüzde 40 artmışsa, eski uygulamada Merkez Bankası faizle kur artışı arasındaki 10 puanlık farkı ödüyordu. Yeni uygulamada ise Merkez yalnızca 4 puanlık fark ödeyecek.

Merkez Bankası bu kararıyla örtülü biçimde artık KKM'ye eskisi kadar ihtiyaç olmadığını, tutarın daha fazla artmasının pek de istenmediğini, artış devam ederse bile fazla kur farkı ödeme taraftarı olmadığını göstermiş oldu.

Bu arada söz konusu karar henüz pek etkilemedi ama KKM 26 Mayıs-2 Haziran haftasında 35 milyar lira gibi önceki haftalara göre daha sınırlı bir artışla 2 trilyon 534 milyar liraya çıktı.

Dövizdeki son artış da önümüzdeki süreçte KKM artışını yavaşlatabilir. Çünkü KKM'ye girişte döviz ne kadar düşükse avantaj o kadar yüksek. Dolayısıyla şimdi döviz yüksek, giriş için dezavantajlı bir durum var.

KKM için bütçeden yapılan ödeme (Milyon TL)

Dövizde yükseliş dış borç cephesinden vurdu! Kur farkı yükü şimdilik 1.4 trilyon

Naki BAKIR

09 Haziran 2023 Cuma

Dolar kurunda, seçimlerin ardından 7 Haziran'a kadar yaşanan yüzde 15,4 oranındaki 3,07 liralık artış, Türkiye'ye dış borçlar cephesinde 1 trilyon 409,1 milyar liralık kur farkı yükü bindirdi.

Söz konusu 8 iş gününde dövizde yaşanan artış, kur farkı olarak özel sektöre 734,8 milyar, kamuya 573,6 milyar, Merkez Bankası'na 100,7 milyar TL ek yük getirdi. Dolardaki her 1 kuruş artış, dış borçların ekonomiye yükünü yaklaşık 4,6 milyar lira artırıyor.

Yükseliş paralelinde dış borcun yükü de artmaya devam edecek. Seçimlerin ve ekonomi yönetiminin değişmesinin ardından kur üzerinde baskının gevşemesi ve zaten net rezervi eksiye geçmiş olan Merkez Bankası'nın müdahale gücünü yitirmesi üzerine yaşanan kur şoku, ülke dış borcunun ulusal ekonomiye yükünü katladı.

Dış borç stokunun döviz dağılımı (Milyar dolar olarak)				
	Kısa vade	Uzun vade	Toplam	Pay(%)
ABD Doları	67,5	199,0	266,5	58,1
Euro	38,3	93,9	132,2	28,8
Japon Yeni	0,4	5,2	5,6	1,2
SDR	0,0	7,3	7,3	1,6
TL	14,0	3,6	17,6	3,8
Diğer	27,4	2,5	29,8	6,5
TOPLAM	147,6	311,4	459,0	100,0

Dış borçlarda kur farkı yükü						
	Dış borç (Milyar \$)			TL karşılığı (Milyar TL)		Artış (Milyar TL)
	Kısvade	Uzunvade	TOPLAM	27 Mayıs	7 Haziran	
KAMU	28,9	158,0	186,9	3.728,1	4.301,8	573,6
- GENEL YÖNETİM	0,0	117,5	117,5	2.344,6	2.705,4	360,8
Merkezi Yönetim	0,0	113,7	113,7	2.267,5	2.616,3	348,9
Mahalli idareler	0,0	3,9	3,9	77,2	89,1	11,9
- FİNANSAL KURULUŞLAR	28,9	27,5	56,4	1.125,2	1.298,3	173,1
Bankalar	28,9	26,2	55,1	1.098,6	1.267,6	169,0
Bankacılık Dışı	0,0	1,3	1,3	26,6	30,7	4,1
- FİNANSAL OLMAYAN KUR.	0,0	12,9	12,9	258,3	298,1	39,7
KİT'ler	0,0	3,6	3,6	72,2	83,3	11,1
Diğer	0,0	9,3	9,3	186,1	214,7	28,6
TCMB	32,8	0,0	32,8	654,2	754,9	100,7
ÖZEL SEKTÖR	85,9	153,4	239,4	4.775,9	5.510,7	734,8
- FİNANSAL KURULUŞLAR	32,0	55,6	87,6	1.747,4	2.016,2	268,9
Bankalar	31,2	46,2	77,5	1.545,7	1.783,5	237,8
Diğer finansal k.	0,7	9,4	10,1	201,7	232,7	31,0
- REEL SEKTÖR	54,0	97,8	151,8	3.028,5	3.494,5	466,0
TÜRKİYE	147,6	311,4	459,0	9.158,2	10.567,3	1.409,1

Sekiz iş gününde dolarda TL'ye karşı yaşanan değerlenme, dış borcun TL karşılığını 1,4 trilyon lira büyüttü. Seçimden önceki son iş günü olan 26 Mayıs'ta Merkez Bankası döviz alış kuruna göre 19,9512 TL olan dolar, seçimden sonraki 8'inci iş günü olan 7 Haziran itibarıyla 23,0210 TL'ye yükseldi.

Serbest piyasada çok daha yüksek düzeyleri görmekle birlikte Merkez Bankası kurları baz alındığında dolar bu dönemde TL'ye karşı yüzde 15,4 oranında 3 lira 07 kuruş değer kazandı. Başka deyişle TL'de dolara karşı yüzde 13,3 oranında bir devalüasyon yaşandı.

Ek yük "şimdilik" 1,4 trilyon TL

En son 2022 sonu itibarıyla 459 milyar dolar olarak açıklanan Türkiye'nin toplam dış borç stoku baz alındığında; bunun TL cinsinden karşılığı, kur şokunun yaşandığı bu dönemde 1 trilyon 409,1 milyar lira büyüyerek 9 trilyon 158,2 milyar liradan 10 trilyon 567,3 milyar liraya yükseldi.

Buna göre anılan kısa dönemdeki yüksek oranlı devalüasyon sonucu ulusal ekonomiye dış borçlar cephesinden şimdilik 1,4 trilyon liranın üzerinde bir "ek" yük binmiş oldu. Dolar kurundaki her 1 kuruşluk artış, dış borçların ekonomiye yükünü yaklaşık 4,6 milyar lira artırıyor. Dövizde yükseliş sürerse, buna paralel olarak dış borcun yükü de artmaya devam edecek.

En büyük yük özel sektöre bindi

Dış borç stokunun 151,8 milyar doları reel sektör firmalarının, 87,6 milyar doları da özel bankalar ve diğer finans kurumlarının olmak üzere toplam 239,4 milyar dolarla en büyük bölümü özel sektöre ait. Genel yönetim, kamu bankaları, KİT'ler ve diğer kamu kuruluşlarının olmak üzere kamuya ait toplam dış borç ise 186,9 milyar dolar. Merkez Bankası'nın da 32,8 milyar dolar tutarında dış borcu bulunuyor.

Söz konusu 8 iş gününde dövizde yaşanan artış dolayısıyla en büyük kur farkı yükünü özel sektör üstlendi. Kurdaki yüzde 15,4'lük artış, dış borçları üzerinden kur farkı olarak özel sektöre 734,8 milyar, kamuya 573,6 milyar, Merkez Bankası'na 100,7 milyar TL ek yük bindirdi. Bu dönemde reel sektör kuruluşlarına gelen kur farkı 466 milyar, özel banka ve finans kurumlarına binen yük 268,9 milyar lira oldu.

Kamuda ise dış borcun büyük bölümünün ait olduğu genel yönetim (merkezi yönetim ve yerel yönetimler) borcun TL karşılığındaki 360,8 milyar liralık artışla en fazla kur farkı yükünü üstlenirken, kamu bankaları ve finans kuruluşlarının yükü 169 milyar, KİT'ler ve diğer kamu kuruluşlarının yükü de 39,7 milyar lira büyümüş oldu.

Dış borcun yüzde 58'i dolar cinsi

Türkiye'nin 2022 sonu itibariyle 459 milyar dolar olarak açıklanan dış borç stokunun yüzde 58,1 oranındaki 366,5 milyar dolarlık bölümünü ABD doları üzerinden alınmış borçlar oluşturuyor. Euro cinsi dış borçların tutarı 132,2 milyar dolarla toplamda yüzde 28,8 paya sahip bulunuyor. Toplam stokun yüzde 3,8'lik bölümü TL, yüzde 1,6'sı SDR, yüzde 1,2'si Japon Yeni, toplam yüzde 6,5'lik bölümü ise diğer dövizler cinsinden.

Yerel seçime kadar yüklü geri ödeme

Öte yandan Mart 2023 itibariyle, yerel seçimlerin yapılacağı Mart 2024'e kadar olan bir yıllık dönemde, kamu ve özel sektörü ile Türkiye'nin kalan vadeye göre yapması gereken dış borç geri ödemesi 203,3 milyar dolar düzeyinde bulunuyor. Bunun 68,1 milyar dolarını reel sektör kuruluşları, 53,1 milyar dolarını özel banka ve finans kuruluşları olmak üzere 121,3 milyar dolarını özel sektör ödeyecek. Kamunun 42,7 milyar, Merkez Bankası'nın da 39,3 milyar dolar itfası bulunuyor. Dolar kurunda son 8 iş günündeki yüzde 15,4'lük artış bu geri ödemelerin TL cinsinden karşılığını 624,1 milyar lira büyütmüş bulunuyor. Kurdaki hızlı yükseliş devam ederse, bu yük de büyümeye devam edecek.

Abdulkadir Selvi

Ekonomide yeni dönemin yol haritası

Dolardaki yükselişin devam ettiği bir sırada Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, Türkçe ve İngilizce olarak attığı tweet'lerle bir anlamda yeni dönemin yol haritasının ipuçlarını verdi.

Şimşek, İngilizce paylaşımında uluslararası piyasalara, "Yol gösterici ilkelerimiz şeffaflık, tutarlılık, hesap verebilirlik ve öngörülebilirlik olacaktır" mesajını verdi. Yabancı yatırımcı açısından bu 4 ilke olmazsa olmaz değerinde önemli. Yabancı yatırımcıya verilen mesajların neden bu kadar önemli olduğu noktasına tekrar döneceğim.

ŞİMŞEK'İN ÇAĞRISI

Mehmet Şimşek'in, Türkçe paylaşımında ise önemli bir uyarı vardı. Şimşek, "Sevgili vatandaşlarımızdan özellikle bir istirhamım var, uygulama ve politikalarımıza ilişkin lütfen benden duymadığınız hiçbir habere ve dolaşıma sokulan hiçbir dedikoduya itibar etmeyin" dedi.

ÖNGÖRÜLERİ TUTMAYAN EKONOMİSTLER

Yayılan asılsız söylentilerle piyasalarda büyük vurgunlar yapmak isteyen yapılar var. Ya da ekonomiyle ilgili olarak şimdiye kadarki öngörülerinin hiçbirini doğru çıkmayan bazı tipler ekran ekran gezip iflas etmiş olan fikirlerini yeni diye pazarlayabiliyorlar. Normal bir ülkede bırakın ekranlara çıkarılmayı, ünlü ekonomist olarak pazarlanmayı, yüzlerine bile bakılmaz. Bir şirket kendisine para kaybettiren, isabetsiz tahminlerde bulunan bir ekonomistle çalışır mı?

ŞİMŞEK'TEN KARARLILIK VURGUSU

Yeni dönemde ekonominin patronu olan Mehmet Şimşek'in paylaşımlarında en çok ilgimi çeken noktalardan biri "güven" vurgusuydu. Şimşek zaten görevi devralırken yaptığı, "Türkiye'nin rasyonel bir zemine dönme dışında bir seçeneği kalmamıştır"

vurgusu ile piyasalara güven verdi. Ayrıca Mehmet Şimşek sözü senet olan, ulusal ve uluslararası piyasalarda güvenilirliği olan bir isim. O nedenle, “Hükümetimizin üstesinden gelemeyeceği hiçbir sorun yoktur. Plan ve program dahilinde, belirlediğimiz ilkeler çerçevesinde emin adımlarla çıktığımız bu yolda hedefimize inşallah herkesin desteğini alarak ulaşacağız. Ancak biraz sabır ve zamana ihtiyacımız var” dedi.

BAŞARACAĞINA İNANIYOR

Mehmet Şimşek daha önce de ekonomi yönetiminde bulundu ve başarılı oldu. Bu kez daha ağır bir yük üstlendi ama bu defa daha kararlı görüyorum. Başarılı olacağı konusunda en ufak bir şüphesi yok. Demirel, “Siz önce kendinize inanacaksınız ki başkaları da size inansın” derdi.

YOL HARİTASI

Çünkü Mehmet Şimşek ne yapacağını biliyor. Zaten bu görevi üstlenmeden önce Cumhurbaşkanı Erdoğan’a 2.5 saat süren bir brifing verdi. Kafası net. Bir yol haritası var. Bunu şöyle sıralamak mümkün:

1. Ekonomi yönetimini oluşturacak.

Merkez Bankası Başkanlığı’na Hafize Gaye Erkan’ın atanmasıyla bu süreç başlayacak. Merkez Bankası, “ekonominin kalecisi” olarak bilinir. Defansı aşıya da topun Merkez Bankası’ndan geçmemesi gerekir. O nedenle yeni ekonomi yönetiminde Merkez Bankası’na çok büyük bir görev düşüyor.

2. Ekonomi Programı

Mehmet Şimşek’in, “Yol gösterici ilkelerimiz şeffaflık, tutarlılık, hesap verebilirlik ve öngörülebilirlik olacaktır” sözü tam da burada anlam kazanacak. Açıklanacak olan ekonomi programı ile yerli ve yabancı yatırımcı önünü görebilecek.

3. Yurtdışı yabancı sermaye

Mehmet Şimşek’in ekonomi yönetimini üstlenmesinden sonra 200 milyon doları aşkın para girişinin olması önemliydi. Piyasalar Şimşek yönetimine kredi açtı. Bu trendin artarak devam etmesi bekleniyor.

FİNANS ÇEVRELERİ İLE

Mehmet Şimşek ekonomi bürokrasisini düzenleyip ekonomiyle ilgili programını açıkladıktan bir süre sonra yabancı finans kuruluşlarının temsilcileriyle bir araya gelecek.

EKONOMİDE DOĞRU POLİTİKALAR

Peki bunlar ne zaman olacak? Bunlar makul bir zaman içerisinde gerçekleştirilecek. O nedenle Mehmet Şimşek, “Biraz sabır ve zamana ihtiyacımız var” dedi. Buradan geçişin çok hızlı olmayacağı ama güven artırıcı önlemlerin birbiri ardına devreye gireceğini anlıyoruz. Önemli olan atılan her adımın bir sonra atılacak adımlar için güven verici olması. Yoksa kimsenin elinde sihirli değnek yok. Ayrıca bizim sihirli değneğe değil, doğru ekonomi politikalarına ihtiyacımız var.

Mehmet Şimşek doğru bir isimdi. Uygulayacağı doğru politikalarla başarılı olacağına inanıyorum.

KILIÇDAROĞLU’NDAN İMAMOĞLU’NA KARŞI SARIGÜL HAMLESİ

EKREM İmamoğlu ile Kılıçdaroğlu, seçim sürecinde “baba-oğul” rollerini oynuyorlardı ama seçim kaybedildi, baba ile oğul şimdi düşman kardeşler oldu.

Seçimden sonra Kılıçdaroğlu ile İmamoğlu arasında müthiş bir taktik savaşı başladı. Kılıçdaroğlu, Ekrem İmamoğlu’na yakın isimlerin tamamını parti yönetiminden uzaklaştırdı.

Bu kez İmamoğlu da çok akılcı hareket ediyor. Yeni ittifaklar kuruyor. Ekibini genişletiyor. Daha da önemlisi cesur hamleler yapıyor.

SIRA ÇOBAN ATEŞİNDE

Seçim sabahı, “Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir” diye çıkışını yapmıştı. Ama hiçbir değişim lidersiz başarılamaz. Onu gördü. Yeni bir adım daha attı. “İdeallerim uğruna görev almaktan çekinmem, çekinmedim. Aynı yolda yürüyeceğim” dedi. Şimdi sıra “çoban ateşi”ni yakmaya geldi.

Bunun için Ekrem İmamoğlu’nun netleşmesini beklediği iki gelişme var.

Biri, yargıdaki davası.

İkincisi ise İstanbul seçimleri.

Haklı olarak siyasi yasak kararı onanacak mı onanmayacak mı onu görmek istiyor. Bir de tabii varlık nedeni olan İstanbul seçimleri.

KURULTAY TARİHİ

Bu arada kurultayla ilgili belirsiz bir nokta var.

Kılıçdaroğlu kurultay sürecini başlattı. Ekim ayında sıra büyük kurultaya geldiğinde, Kılıçdaroğlu tamam mı diyecek yoksa seçim sonrasına mı erteleyecek? Bu nokta önemli. Çünkü ekim ayında kurultaya gidilirse Ekrem İmamoğlu aday

olduğu takdirde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı'ndan istifa edecek. Bu durumda İstanbul Büyükşehir Belediyesi AK Parti'ye geçecek.

Eğer kurultay seçim sonrasına ertelenirse bu kez belediye başkan adaylarını Kılıçdaroğlu belirleyecek.

Bir de tabii Kılıçdaroğlu ile Ekrem İmamoğlu'nun genel başkanlık için yarışması gündeme gelecek.

Ekim ayında Kılıçdaroğlu ve İmamoğlu genel başkanlık yarışına girerlerse CHP'yi kıran kırana mücadele bekliyor.

EKİPLEŞME BAŞLADI

Ha bu arada, Kılıçdaroğlu ile İmamoğlu'nun karşılıklı hamleleri de başladı.

Ekrem İmamoğlu ekibini genişletiyor. CHP'de önemli bir ağırlığı olan Engin Altay, safını belirledi. Selin Sayek Böke, Özgür Karabat ve Gökhan Zeybek, İmamoğlu'nun yanında yer alıyorlar.

SARIGÜL HAMLESİ

Kılıçdaroğlu ise buna karşılık çok stratejik bir hamle yaptı. Mustafa Sarigöl'ü yanına çekti. Kılıçdaroğlu, İstanbul'da önemli bir karşılığı olan Sarigöl'ü İmamoğlu'na karşı sahaya sürecektir.

Esfender KORKMAZ

Yüz işçiden 86'sı sendikalı değil

Türkiye de her kriz sonrası, dolaylı veya açık yoldan, ücret ve maaşlar tırpanlanır. Ücret ve maaşlarda dolaylı yoldan tırpanlama TÜFE'yi düşük göstererek yapılıyor. Yine her krizden sonra tarımsal destekler azalır. 2001 krizinde de aynısı oldu.

2000 öncesi, sendikalar bu tür yanlışlara karşı çıkardı. Kamuoyu oluştururdu ve hükümetleri zorlardı. Bugünkü siyasi iktidar işçiyi sendikasızlaştırdı ve grevleri de dolaylı yoldan uygulamada yasakladı. Demokratik ülkelerde sık görünen grevler, Türkiye'de artık yapılamıyor.

Öte yandan siyasi iktidar devlette de kendi sendikasını yarattı. Memurlar Memur-Sen'e üye olmak zorunda kaldı. Memur-Sen başkan veya mensupları Ak Parti'den milletvekili veya aday oluyor.

Bizde 1999 yılında sendikalaşma oranı yüzde 69,3 idi. Bu oran yasalar ve düzenlemelerle 2023 yılında yüzde 14,42'ye kadar geriledi.

YILLAR	SENDİKALAŞMA ORANI (Yüzde)
1999	69,3
2005	58,65
2015	11,25
2022	14,26
2023	14,42

Sendikalaşma zayıfladığı için işçiler artık haklarına sahip çıkamıyor.

Söz gelimi asgari ücret masasında sendika yok gibi; azınlıkta kalıyor. Asgari ücret masasına en fazla üyesi olan ve fakat Türkiye’de toplam işçi sayısının yalnızca yüzde 7,9’unu temsil eden TÜRK-İŞ oturuyor. Hükümet ve işveren iş birliği yaparak, eğer seçim arifesi değilse asgari ücret düzeltmesini yaşanan enflasyonun altında yapıyor.

İşçinin grev yapmasına da fiilen izin verilmiyor. Siyasi iktidar Hükümetin grevleri 60 gün süreyle erteleme yetkisini keyfi kullanıyor. Yasa şöyle; *"Karar verilmiş veya başlanmış olan kanuni bir grev veya lokavt genel sağlığı veya millî güvenliği bozucu nitelikte ise Bakanlar Kurulu bu uyuşmazlıkta grev ve lokavtı altmış gün süre ile erteleyebilir."* Gel gör ki Millî Güvenliği bozucu etki yetkisi objektif değil, yoruma bağlıdır ve bu nedenle hükümet tarafından kullanılıyor. Söz gelimi Birleşik Metal-İş Sendikası tarafından alınmış olan grev kararının, millî güvenliği bozucu nitelikte görüldüğünden 60 gün süreyle ertelendi.

Ertelme kararı sonrası tarafların anlaşmamaları halinde grevlerin yeniden başlaması yasal olarak mümkün değil. Bu nedenle 60 gün içinde taraflardan ya anlaşmaları bekleniyor ya da toplu iş sözleşmesi Yüksek Hakem Kurulu tarafından sonuçlandırılıyor. Bu yapılmazsa sendikanın toplu iş sözleşme yetkisi düşüyor.

Hasılı, işçinin grev hakkı fiilen elinden alındı. Ama işçiyi temsil eden sendika olmadığı için, işçilerin eli kolu bağlı kalmış oluyor.

Piyasa ekonomisi ve geleneksel iktisat politikalarında da hedef insan refahıdır. Grev hakkı hem insani gelişme ve hem de toplumsal refah, sosyal huzur açısından gereklidir.

Dahası, reel ücretlerin düşmesi, toplam talebin düşmesine ve düşük büyümeye neden olur. Zengin-fakir farkının açılması ve ikili piyasa yapısına yol açar.

İşçiler de bilmelidir ki, her hükümet dikensiz gül bahçesi ister: Bu nedenle hak verilmez, alınır. İşçiler dağınık sendikaları toparlamaya zorlamalı. Sendikalaşmayı sağlamalıdır.

İbrahim Kahveci

Mehmet Şimşek'e kim yardım etmeli?

Bu sefer işi gerçekten zor.

Bir tarafta bütçe tamtakır, diğer tarafta kasada döviz yok. Adeta ne var ne yoksa hepsi satılmış-harcanmış.

Bütçeyi mi toparlasın, rezervleri mi artırsın? Enflasyonu mu düşürsün, ekonomiyi yerel seçimlere mi hazırlasın?

Mehmet Şimşek açısından iş ne kadar zor ise aynı zorluk bütün toplum için de geçerli. Mehmet Şimşek'in başarılı olması bütün toplumu etkileyecek, başarısız olması da aynı şekilde.

Aynı gemideyiz, aynı kazanın içindeyiz.

Mehmet Şimşek'e destek olmalı açıklamaları Özgür Demirtaş ve Uğur Dündar'dan geldi. Sonra epeyce eleştirililer de geldi.

Gerçek ne diye ben de olaya farklı bir pencereden bakmak isterim.

Mehmet Şimşek'in başarılı olması bütün toplumu etkileyecek dedik ya... İşte bu başarıdan en fazla payı da mevcut ülke yönetimi alacak. Ama kimse olaya bu yönü ile bakmıyor ve Ülke adına başarı istiyor. Çok haklılar.

Olayın şu yönünü unutmayalım: Son günlerde dolar çıkarken CDS denilen risk primi düşüyor. Dikkat ettiniz mi?

Mehmet Şimşek para ve maliye politikasında başarılı kararlar alsa bile bunların etkileri bir yere kadar. Kesinlikle **kemer sıkıcı politika** uygulanmak zorunda ama bu politikanın **az hasarlı olması için yabancı sermaye girişi de gerekiyor**.

Unutmayalım ki, 2019 yılında kemer sıkma politikası 2,3 milyon kişinin işini kaybetmesine yol açtı. Şimdi durum daha vahim... Yaklaşık 3 milyon kişi işini kaybedebilir... Hatta daha fazla bile olabilir.

Ha... diyelim ki bundan korkup önlemler alınmadı. O zaman ilerleyen zaman diliminde (max 1-2 yıl) daha büyük sarsıntı oluşur ve işini kaybedecekler katlanarak gelir. Tercih sizin...

Ama biz bugüne bakalım: Mehmet Şimşek para ve maliye politikasında en doğru kararları alsa bile mesela CDS'ler daha ne kadar düşebilir.

Bu politikanın başarılı olması için destek kesinlikle şart... Ama kimin desteği?

Mesela **Adalet Bakanının** desteği ile hukukun adil işlemesi yabancı sermaye için çok önemli...

Mesela **İçişleri Bakanı** tarafsız ve adil uygulamalar ile güven verecek adımlar atmalıdır.

Mesela **Milli Eğitim Bakanlığı** orta-uzun vadeli ekonomik kalkınma için eğitim sistemini sil baştan yenilemek zorunda. Şu anda adeta işsizler yetiştiren bir eğitim sistemi yaşıyoruz. Her ile üniversite, herkesin sosyal bilimlere yönlendirilmesi felaket bir duruma getirdi ülkemizi.

Mesela **Sanayi Bakanlığı** katma değerli üretime dönüştürücü bir adımı yıllardır hiç atamadı. Adeta film seyrettiler.

Mesela **Çalışma Bakanlığı** adeta çalıştırmama bakanlığı olarak emekliden başka kimseyle ilgilenmedi. SGK bütçesindeki açık sadece maliye politikasını baltalıyor.

Mesela **TBMM Başkanlığı**... Meclisin demokrasi ve hukuk ile AB standartlarına yaklaştırılması en büyük desteklerden biri olacaktır.

Hatta bırakın Bakanlıkları ve Bakanları... Bağımsız kurullar ve kurumlar: Mesela RTÜK ülkede demokrasiyi zedeleyici aldığı kararların yabancı sermayeyi ürkütterek kaç bin kişinin ekmeğine mal olduğunu hiç hesaplıyor mu?

Kısaca Mehmet Şimşek ekonomide ne kadar doğru karara alırsa alsın bu işi nihai başarıya taşıyacak olan bu doğru kararların demokrasi ve hukuk ekseninde oluşmasıdır. Aksi halde olması gerekenin çok ama çok üzerinde bir bedel ile bu sorunlarla boğuşmak zorunda kalırız.

Demem odur ki, Mehmet Şimşek'e en büyük yardım demokrasi ve hukuk sisteminin her alanda iyileşmesi ile sağlanacaktır. Bunu da Kabine arkadaşları ve üst düzey bürokratik kurumlar sağlayabilir.

09.06.2023

Sade vatandaşın vereceği destek ne olabilir ki? İşsiz kaldığında şükretmekten başka...

O nedenle Mehmet Şimşek'in bunları iyi anlatması gerekiyor. Hem de en yakınından başlayıp bütün yönetim kadrolarına en detaylı şekilde izah etmesi gerekiyor.

Başka çare var mı?

Herkes başını önüne eğsin ve düşünsün: **Bu ülkede antidemokratik her bir kararın kaç bin kişinin ocağını söndürecek; kaç bin kişiyi işsiz bırakacak?**

Kararlarımızı buna göre alırsak sanırım Mehmet Şimşek'e ve Ülkemize en büyük katkıyı sağlamış oluruz.